

РОЗДІЛ 3. ГАРМОНІЗАЦІЯ МИТНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-497-2-28>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ МИТНОГО КОДЕКСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНСЬКЕ МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Дорофєєва Лілія Максимівна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права*

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
начальник юридичного управління Закарпатської митниці
м. Ужгород, Україна*

Україна як держава, що уклала з ЄС Угоду про асоціацію, а також отримала статус кандидата на членство в ЄС, виконує вимоги щодо зближення митного законодавства України до законодавства ЄС, постатейної імплементації Митного кодексу та інших регламентів ЄС [1, с. 271].

Угода про асоціацію України з ЄС основними її цілями визначає сприяння поступовому зближенню Сторін[2]. Сьогодні стратегічним напрямком реформування вітчизняних митних органів є максимальне наближення організації їх діяльності до визнаних у світі моделей, а пріоритетом має стати концептуально новий порядок взаємодії митниць з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності для формування системи балансу довіри між державою та бізнесом. На нашу думку, такий підхід дозволить поліпшити якість, забезпечити прозорість та підвищити ефективність роботи митниць.

Інтеграція нашої країни у митний простір Європейського Союзу передбачає як наближення митних практик до європейських стандартів, так і гармонізацію національного митного законодавства.

Сучасне митне законодавства розвинених європейських держав передбачає, насамперед, повне законодавче забезпечення, а також прозорість і простоту процедур митного оформлення та контролю. Митні формальності повинні бути максимально простими й створювати якомога менше незручностей для міжнародної торгівлі. Все це

обумовлює необхідність у зближенні правового регулювання митних формальностей у правових системах держав із метою спрощення та прискорення процесу їх проходження.

У Національній стратегії доходів до 2030 року серед напрямів гармонізації митного законодавства України до законодавства ЄС було заплановано розробити новий Митний кодекс, що має забезпечити повну імплементацію положень *acquis* ЄС в митній сфері, уніфікацію проходження митних процедур з ЄС [3]. До того ж, розробка нового Митного кодексу України на основі Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 про встановлення Митного кодексу Союзу є ключовою рекомендацією України у Звіті щодо розширення ЄС.

Обраний євроінтеграційний курс у сфері митної політики потребує кардинальної зміни українського митного законодавства, основним завданням якої є підготовка та прийняття принципово нового Митного кодексу, що повністю відповідатиме митному праву ЄС. Робота над його проектом мала завершитись до травня поточного року, а в січні 2026 року цей законопроект планується до ухвалення.

Враховуючи пріоритети вступу до ЄС, що є насамперед митним союзом, Міністерством фінансів ставить за мету – щоб у 2027 році повністю запрацювало митне законодавство, відповідне законодавству ЄС.

Розуміючи, що практичне опанування нових для нас форм реалізації митної справи має бути поетапним, в якості перехідного/проміжного етапу на шляху до прийняття нового Митного кодексу, 22 серпня 2024 року Верховною Радою було прийнято Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» №3926-IX, який набрав чинності 19 квітня 2025 року.

З урахуванням найкращих європейських практик цим законом передбачено:

- уведення в митну справу нових термінів та приведення понятійного апарату Митного Кодексу України у відповідність до термінології європейського законодавства, зокрема Регламенту № 952/2013;
- запровадження концепції митного представництва(якого не було в Україні), аналогічної тій, що функціонує в країнах Євросоюзу, із поділом видів представництва на пряме та непряме, розмежування відповідальності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності та митного представника;
- удосконалення критеріїв надання авторизацій різних видів, усунуто неточності формулювань чинного законодавства.

Для формування європейського підходу щодо узагальнення положень стосовно митних режимів, МКУ доповнено новими статтями, які передбачають зміни щодо:

- порядку та умов авторизацій для поміщення товарів у митні режими імпорту (процедура кінцевого використання), тимчасового ввезення, переробки на митній території, переробки за межами митної території;
- встановлення порядку зберігання суб'єктами ЗЕД документів та ведення записів, як умови отримання авторизації;
- визначення механізму передачі прав та обов'язків утримувача авторизації (утримувача процедури);
- надання можливості переміщувати товари, які перебувають під митним контролем, у рамках відповідного митного режиму, без поміщення товарів у митний режим транзиту;
- розширення переліку звичайних операцій з товарами та чіткого регламентування вимог до їх здійснення;
- порядку завершення та припинення окремих митних режимів;
- процедури моніторингу відповідності умовам, визначеним в авторизації для поміщення товарів у митний режим.

Приведено у відповідність до Регламентів ЄС положення МКУ щодо доставки, пред'явлення товарів, а також їх тимчасового зберігання під митним контролем (глави 28, 29 МКУ).

Удосконалено розділ VII МКУ щодо зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення на складах митних органів та розпорядження ними та розділ XIV МКУ щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.

Також внесено зміни у положення щодо деяких видів діяльності, контроль за провадженням яких здійснюють митні органи [4].

Коментуючи процес імплементації як критично необхідний, представник Генерального директорату з питань оподаткування та митного союзу (DG TAXUD) підкреслив: «ми очікуємо повного узгодження митного законодавства України та ЄС, бо наступного дня після вступу у вас буде напряду застосовуватися Митний кодекс ЄС» [5].

Міністерством фінансів України разом з Державною митною службою розробляється ряд підзаконних нормативних актів, які узгодять механізми реалізації зазначених змін. В подальшому заплановано проведення роз'яснювальної кампанії для представників бізнесу, які впроваджуватимуть нові підходи у своїй діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності будуть детально поінформовані про запроваджені норми щодо розширення кола складських операцій, які можуть проводитися на митних складах,

зменшення вимог до облаштування складських об'єктів при запровадженні європейської норми забезпечення гарантування збереження товарів, а також про поступовий перехід від дозвільної системи до авторизацій.

Враховуючи масштабність та кількість одночасно впроваджених змін, законодавством передбачено річний перехідний період щодо окремих положень (зокрема авторизацій) до 19 квітня 2026 року, у продовж якого бізнес матиме можливість адаптуватися до нових правил [6].

На нашу думку, результатом представлених новацій стануть швидші, прозоріші та зручніші митні процедури, які сприятимуть розвитку бізнесу та поглибленню економічної інтеграції України з Європейським Союзом. Проте, слід враховувати, що за час, поки українська митниця та бізнес будуть вчитись працювати в європейських умовах, митне законодавство ЄС продовжить свій розвиток. Відтак, ми маємо бути готові до наступних вдосконалень митного законодавства.

Література

1. Атаманчук Н.І. Гармонізація законодавства України щодо адміністрування митних платежів з правом Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 87: частина 2. С.267-273.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf.
4. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3926-20#Text>.
5. Євроінтеграція: Україна прагне отримати новий Митний кодекс на основі Митного кодексу ЄС у 2026 році. Сайт Держмитслужби. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ievrointegratsiia-ukrayina-pragne-otrimati-novii-mitnii-kodeks-na-osnovi-mitnogo-kodeksu-ies-u-2026-rotsi-2083>
6. Перехід на європейські митні правила: бізнес і митні органи спільно адаптуються до змін. Сайт Держмитслужби. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/perekhid-na-ievropeiski-mitni-pravila-biznes-i-mitni-organi-spilno-adaptuiutsia-do-zmin-2097>.